

Робота з колективом учнів.

План.

1. Поняття „колектив”; його ознаки.
2. Структура колективу.
3. Колектив і особистість. Виховання особистості в колективі.
4. Розвиток колективу та роль педагога на різних його етапах.

Рекомендована література:

1. Волкова Н. П. Педагогіка. 4-те видання, стереотипне: Навчальний посібник / Н.П. Волкова. - К., “Академвидав”, 2012. - 616 с.
2. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: Підручник, - К.: Знання-Прес, 2003.
3. Педагогіка: Хрестоматія. — 2-ге вид., стер. Допущено МОН / Уклад. А.І. Кузьмінський. — К., Знання, 2006. — 700 с.
4. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти. Навч. посіб. / О.Я. Савченко — К., Грамота, 2008. — 391 с
5. Фіцула М. М. Педагогіка. Видання 3-тє, стереотипне: Навчальний посібник / М.М. Фіцула. - К., “Академвидав”, 2009. - 560с.

ОПП:

Колектив, конформізм, нонконформізм; просоціальні, асоціальні, антисоціальні об’єднання, принцип паралельної дії, громадська думка.

1. Поняття „колектив”; його ознаки.

Колектив – організована форма об’єднання людей на основі цілеспрямованої діяльності.

Дитячий колектив - об’єднання дітей, згуртованих спільною корисною діяльністю (навчанням, працею, спортом, громадською роботою).

Характерні риси колективу:

- Єдність цілей;
- Високий рівень між особистісного спілкування;
- Згуртованість;
- Внутрішня дисципліна;
- Специфічні норми співжиття;
- Щоденна спільна діяльність;
- Наявність органів самоврядування.

Функції колективу:

- 1) Організаторська (об’єднання особистостей для виконання певних завдань);
- 2) Виховна (створення оптимальних умов для всебічного виховного, психічного і соціального розвитку особистості);
- 3) Стимулююча (сприяє формування морально-ціннісних стимулів, регулює поведінку членів колективу, впливає на формування в особистості

цілеспрямованості, волі, гуманності, працьовитості, совісності, чесності, гідності).

Види колективів:

- 1) Первинний (об'єднує невелику соціальну групу, учасники якої знаходяться в постійних ділових, товариських, побутових стосунках): колектив класу, бригади, підрозділ – 10-15 осіб. Якщо більше – відбувається розподіл на мікро групи, якщо менше – це не колектив, а група приятелів.
- 2) Загальношкільний – всі учні і педпрацівники – 500-600 осіб.
- 3) Тимчасовий (танцювальний колектив, хор, туристична група) – на основі соціальних інтересів.
- 4) Виробничий – група професіоналів для науково-дослідної роботи, виробничої діяльності, охорони порядку, лікування людей.
- 5) Сімейний – члени 1 родини.

Колективи можуть бути **одновікові і різновікові**.

2. Структура колективу.

Шкільний колектив – формальне утворення. Але в ньому функціонують неформальні дитячі об'єднання, діяльність яких спрямована на реалізацію та розвиток інтересів і потреб їх учасників.

Формальна група – група, структура і діяльність якої раціонально організовані та стандартизовані згідно з точно приписаними груповими правилами, цілями і ролевими функціями.

(Ефективність її забезпечується системою керівництва і контролю).

Неформальна група – самодіяльне об'єднання громадян, статус, структура, функції якого юридично не оформлені.

(Взаємостосунки ґрунтуються на традиціях, морально-етичних принципах, за якими стежать всі учасники.)

Особливості груп

формальна	неформальна
<ul style="list-style-type: none"> - дитина виконує приписані їй соціальні ролі; - авторитет залежить від посади; - контроль за поведінкою учасників – через фіксовані норми та правила.	<ul style="list-style-type: none"> - цінується самодостатність, неповторність; - немає формального керівника; - демократичні засади спілкування; - для згуртованості важливі симпатії, звички, інтереси; - наявний неформальний лідер.

Неформальні об'єднання (за критерієм соціальної діяльності):

- **Просоціальні неформальні об'єднання.** Орієнтуються на культурно-творчу, розважальну діяльність. (Військово-патріотичні, спортивні, творчі групи, молодіжні екологічні рухи, соціально-політичні клуби).
- **Асоціальні об'єднання.** Їх діяльність спрямована на отримання задоволення за допомогою пасивних форм дозвілля та відпочинку. (Рейвери, репери, брейкери, спортивні та музичні фанати).
- **Антисоціальні об'єднання.** Відкрито протиставляють себе соціальній ідеології, нормам людського співжиття, проповідуючи свою мораль („любери”, гопники, токсикомани, алкоголіки та ін.).

3. Колектив і особистість. Виховання особистості в колективі.

Виховний вплив колективу реалізується в колективній діяльності учнів, де видно успіхи і невдачі кожного вихованця, їх причини. Згуртований колектив вживає заходи: схвалює або засуджує діяльність учня. Успіхи кращих наслідують.

Моделі взаємин між особистістю і колективом:

- 1) особистість підкоряється колективу (конформізм);
- 2) особистість і колектив знаходяться в оптимальних стосунках (гармонія);
- 3) особистість підкорює собі колектив (нонконформізм).

Кожен вид стосунків по-своєму впливає на формування особистості в колективі.

В.О.Сухомлинський вважав, що висока виховна ефективність взаємовпливу, якщо: „це гуманні, людські взаємини між учнями, між вихователем і вихованцями, і на цій основі єдині поняття про добро і зло”.

В колективі, де гуманні стосунки, - тон дружелюбний, увага один до одного, готовність допомогти. Всі вихованці почувають себе частиною цілого, немає „ізолюваних”, групового егоїзму, поруки. Це сприяє формуванню гуманної людини, хорошого товариша, друга.

Виховний вплив колективу залежить і від становища учнів в системі внутрішньо колективних взаємин, від ставлення до первинного колективу.

Важливий засіб виховання особистості в колективі – критика і самокритика.

Правильно поставлене колективне виховання передбачає розумне поєднання самостійного розвитку особистості з урахуванням потреб колективу.

4. Розвиток колективу та роль педагога на різних його етапах.

За А.С.Макаренком, дитячий колектив проходить 4 стадії:

I стадія: (після організаційного оформлення колективу) – педагог формулює систему вимог (рішучих, зрозумілих, з елементами навіювання), формує актив.

II стадія: вимоги педагога підтримує частина, актив ставить їх і до товаришів, і до себе. Створюються органи самоврядування. Чіткі вимоги педагога до учнів.

III стадія. Вимоги висуває колектив, об'єднавшись в діяльності. Педагог працює з активом, контролює його діяльність, ставить спільні з ним вимоги.

IV стадія. Кожен учень сприймає колективні вимоги як вимоги до себе, розширюються права та обов'язки активу, ускладнюються види діяльності.

Педагог працює цілеспрямовано, системно.

Сприяє згуртуванню учнівського колективу обґрунтований і використовуваний А.С.Макаренком **принцип паралельної дії** – педагог впливає на вихованця через колектив та органи самоврядування. Важлива роль – **громадської думки**, продуманої організації дозвілля.

Ознаки розвитку колективу:

Швидке виконання справ і доручень, активна участь кожного члена, товариські взаємини, уважність один до одного, готовність допомогти слабшому, повага гідності, задоволення від спілкування, зібраність, почуття гумору, вміння вирішувати конфліктні ситуації, готовність виконувати доручення, відповідальність за колективну справу...